

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות ותרנית

נליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ' שנת השלושים

70

האזינו (חשל"א-ל"ב)

א. לדעה אברבנאל וכמה פרשנים אחרים יש לראות בפ' ט"ו ביח חדש בשירת האזינו.
הסבר חלוקה זו!

ב. י"ז... אלוקים לא ידעום חדשים מקרוב באו

ספרי (שי"ח)

"אלוקים לא ידעום" - שאין אומות העולם מכירים אותם.
"חדשים מקרוב באו" - שכל זמן שאחד מן האומות רואה אותם, אומר: "צלם יהודי
הנא זה", וכך הוא אומר (ישע' י' י') "כאשר מצאה ידי לממלכות האליל ופסיליהם
מירושלים ומשומרון" - מלמד שירושלים ושומרון מספקות דפוס לכל באי עולם.

רש"י ד"ה חדשים מקרוב באו. אפילו האומות לא היו רגילים בהם, גוי שהיה רואה אותם
היה אומר: זה צלם יהודי.

- (1) מה ראו בספרי לפרש "לא ידעום" על או"ה ולא על ישראל?
- אא (2) מה ראה רש"י להעביר את דברי הספרי מד"ה "לא ידעום" לד"ה חדשים מקרוב באו?
- (3) כיצד סוטה הספרי מפרשו של מקרא בהביאו את ישע' י' כהוכחה?

ג. י"ז אלוקים לא ידעום חדשים מקרוב באו

בכור שור ד"ה חדשים מקרוב באו: מעולם לא נקראו אלוקות עד עכשיו שהם פסלים (מלשון
פסל לך (שמ' לג) והעמידגם להם לאלוקות.

ד"ה אלוקים לא ידעום: לא הכירו בהם שום תועלת ולא שום כח, ולא עשאו אלוקות כי אם
ביצר הרע ולהכעיס, כי אף הם עצמם לא ידעום באלוקות, אלא יודעים שאין בהם ממש אלא
יצר הרע.

זר' יוסף קרא ז"ל פרש: "אלוקים לא ידעום" - בקב"ה נאמר (שמ' ב') "וידע אלוקים",
"כי ידעתי את מכאוביו" אבל הם לא ידעום בצרתם, ולא עזרו להם.

- (1) מה בין שני פירושים אלה לבין פירוש הספרי?
- (2) מה בין פירוש הבכור שור לבין פירוש ר' יוסף קרא?
- אא (3) הסבר את הרעיון שבפרושו של הבכור שור.

ד. י"ח צור ילדך חשי

ספרי כל זמן שאני מבקש להיטיב לכם, אתם מתישים כח של מעלה: עמדתם על הים ואמרתם
(שמ' ט"ו ב') "זה אלי ואנוהו", בקשתי להיטיב לכם, חזרתם בכם ואמרתם (במד' י"ד)
"נחנה ראש ונשובה מצרימה".

עמדתם לפני הר סיני ואמרתם (שמ' כ"ד ז') "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", בקשתי להיטיב
לכם, חזרתם בכם ואמרתם לעגל (שמ' ל"ב) "אלה אלוהיך ישראל".

הווי כל זמן שאני מבקש להיטיב לכם - אתם מתישים כח של מעלה.

רש"י ד"ה חשי: חשכח

ורבותינו דרשו: כשבא להיטיב להם, אתם מכעיסים לפניו ומתישים כחו מלהיטיב לכם.

- (1) מה ההבדל בתפישה הדקדוקית בין שני פירושי רש"י?
- אא (2) שים לב: רש"י שנה במקצת מנסוח הדברים בספרי (מלבד השמטת כל חדוגמאות),
בחוסיפו כמה מלים. מה תוקן והוכתר ע"י כך? וע' עלון ההדרכה.

ה. י"ח צור ילדך חשי וחשכח אל מחוללך

ראב"ע ד"ה צור ילדך חשי: דבר הנביא ותמה: איך שבחת אשר ילדך ועבדת חדשים, גם זה צור
ילדך כמו (ישע' נ"א א') "הביטו אל צור חוצבתם" כאלו ממנו היה, כי הכל בנבורות ה', כמו
(ישע' מ"ד כ"ד) "רוקע הארץ מאתי", - וחתימה מתועי לב בעבור (תהל' ב') "צני היום
ילדתיך" ושכחו זה הכתוב.

(האזינו השל"א-ל"ב)

1) למה פתח במלים: "דבר הנביא"?

אא 2) לשם מה הוא מביא את ישע' (מ"ד כ"ד)?

אא 3) מהם דבריהם של "הועי לב" ומהי תשובתו?

1. כ"ז פן יאמרו ידגו רמה	ולא ה' פעל כל זאת
כ"ח כי גוי אובד עצות המה	ואין בהם תבונה
כ"ט לו חכמו ישכילו זאת	יבינו לאחריהם

ר' משה חפץ מלאכת מחשבת; (איטליה תכ"ג - תע"א)

הנה החכמה הנקנית בראיות קודמות היא חכמה אכזרית; אמנם בדברים אלוקיים אין רשות לנו להשכיל במוקדמות ודי לו לאדם שידע הדברים מן המאוחרות. כאשר נכיר מציאות ה' ממעשיו, ככתוב (תהל' י"ט) "השמים מספרים כבוד אל...". על זה נתרעם ה' יח', כי הגויים האלה האומרים "ידגו רמה ולא ה' פעל כל זאת" עד שלא חכירו אלוקים אפילו מן הפעולות בהכרח, גוי אובד עצות המה ואין בהם תבונה. ואלו חכמו, ישכילו זאת לפחות להבין אמרי בינה מן המאוחרות והפעולות, אם לא מן המוקדמות, "ויבינו לאחריהם" - להשכיל הדברים מן האחרית, רצונו לומר: מן המעולות, לדעת שיש אלוה הפועל כל זאת.

במה סוטה הוא מן הפירוש הרגיל לפסוק כ"ט?

ז. ל איכה ירדף אחד אלף ושניים יניסו רבבה. השוה למסוקנו את דברי רש"י.

ויקרא כ"ו ח' ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ד"ה חמשה מאה ומאה רבבה; וכי כך הוא החשבון? והוא לא היה צריך לומר אלא: ומאה מכם שני אלפים ירדפו. אלא אינו דומין מועטים העושים את התורה למרובים העושים את התורה.

אא 1) רש"י מקשה שם על אי התאום שבין עהי הצלעות, ומישבו. הסבר למה אין רש"י מקשה גם על אי התאום הזה (אחד-אלף; שנים-רבבה) שבמסוקנו?

2) הסבר את הרעיון שבדברי רש"י שם המסומנים בקו.

גמר חתימה טובה.